

Deklaracija Evropske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI) o ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRI) u zaštiti interno raseljenih lica tokom i post konfliktnim situacijama.

Reafirmiše

- Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima, koja obeležava svoju 70 godišnjicu i sve međunarodne i regionalne standarde ljudskih prava; i podseća da su ljudska prava univerzalna, nedeljiva i nadovezuju se i međusobno dopunjuju;
- Vodeće principe UN o internoj raseljenosti, koje obeležavaju njihovu 20-godišnjicu;
- Pariska načela koja se odnose na status nacionalnih institucija (A/RES/48/134), koja obeležavaju njihovu 25-godišnjicu rada i pružaju priznanje nezavisnosti, pluralizmu, efikasnosti i odgovornosti pariških načela – u skladu sa Nacionalnim institucijama za ljudska prava (NHRI);

Podseća

- Deklaraciju Kijeva iz 2015. godine, o ulozi Nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRI-a) u konfliktnim i post-konfliktnim situacijama i mogućnosti, odgovornosti, izazovi i ograničenja u takvim kontekstima.
- Deklaraciju Merida iz 2015. godine, o ulozi Nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRI-a) u primeni Agende 2030 održivog razvoja; i posebno Cilja 16 održivog razvoja u promociji miroljubivih i inkluzivnih društava, pružanje pristupa pravdi za sve i izgradnju delotvornih, odgovornih i inkluzivnih institucija na svim nivoima;
- Ammansku deklaraciju iz 2012. godine i Akcioni plan i Ulogu Nacionalnih institucija za ljudska prava u promovisanju i zaštiti ljudskih prava žena i devojaka i ravnopravnosti polova; i poznavanje određenih uticaja sukoba na ljudska prava žena i devojaka, uključujući rodno zasnovano nasilje;

Priznaje

- Višestruke povrede građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava **interno raseljenih lica** (IDP), uključujući diskriminaciju i izazove sa kojima se suočavaju u pristupu i

primeni njihovih prava kao rezultat raseljavanja; i značaj učešća interno raseljenih lica (IDP), u svim odlukama koje utiču na njih na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou, uključujući rad na efikasnim i pravovremenim održivim rešenjima.

- Ključnu ulogu Nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRI) da promovišu i štite u svojoj jurisdikciji sva ljudska prava, uključujući i prava interno raseljenih lica (IDP), koristeći bilo koji dodatni mandat da podrži ovu ulogu; i njihove funkcije su višestruke i međusobno se ojačavaju i stoga mogu imati multiplikativne efekte u podršci promociji i zaštiti ljudskih prava interno raseljenih lica (IDP);

- Ulogu Nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRI) kao sagovornika između različitih aktera i njihove uloge zbližavanja između domaćih i međunarodnih arena, kao i između države i civilnog društva; i njihovu ulogu u olakšavanju koordinacije među zainteresovanim stranama; uključujući njihovu ulogu posrednika, kada je to potrebno.

Evropske Nacionalne institucije za ljudska prava (NHRI) naglašavaju da njihova uloga uključuje:

Savetovanje vlada, parlamenta i drugih državnih organa o ljudskim pravima:

- Zalaganje za ratifikaciju i promociju međunarodnih instrumenata za ljudska prava, i njihovu integraciju u nacionalnom zakonodavstvu, uključujući vodeće principe UN o unutrašnjem raseljavanju; kao i njihovo efikasno sprovođenje na nacionalnom nivou;

- Zalaganje protiv ne proporcionalnog derogiranja međunarodnih standarda o ljudskim pravima, kao i hitnih mera usvojenih na nacionalnom nivou, koje moraju biti ograničene vremenom i prostorom;

- Pružanje ekspertize i preporuka o sadržaju i primeni zakonodavstva i strateških politika o interno raseljenim licima (IDP), uključujući pristup zasnovan na ljudskim pravima; i obezbeđenje redovne revizije i praćenje ovih preporuka;

Monitoring ljudskih prava interno raseljenih lica (IDP)

- Praćenje politika i pravnih, administrativnih okvira koji utiču na ljudska prava interno raseljenih lica (IDP);

- Pronalaženje podataka i prikupljanje podataka o stanju interno raseljenih lica (IDP) sa posebnom pažnjom o pojedincima koji su naročito ugroženi u (post) konfliktnim situacijama, uključujući: žene i devojke; decu; starije osobe; osobe sa invaliditetom; etničke, jezičke, verske i nacionalne manjine; i LGBTI osobe;

- Praćenje stambenih objekata za smeštaj, kolektivnih centara i mesta gde interno raseljena lica (IDP) mogu biti lišena slobode (uključujući javne i privatne objekte), kao i njihov pristup i uživanje imovinskih prava;
- Posmatranje izbora i praćenje pristupa interno raseljenih lica (IDP) njihovim aktivnim i pasivnim izbornim pravima, kao i njihovo učešće u javnosti na svim nivoima;
- Praćenje pristupa interno raseljenih lica (IDP) uživanju svih drugih građanskih, političkih, ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, u potpunoj ravnopravnosti sa drugim osobama u toj državi;
- Po potrebi, na osnovu nalaza iz njihovih aktivnosti praćenja, preduzimanje hitnih mera.

Izveštavanje o stanju interno raseljenih lica (IDP) pred nacionalnim, regionalnim i međunarodnim akterima:

- Izveštavanje pred nacionalnim vlastima o stanju ljudskih prava interno raseljenih lica (IDP), uključujući preporuke i izveštaje upućene parlamentima i drugim državnim telima, i preduzimanje odgovarajućih radnji;
- Izveštavanje regionalnim i međunarodnim mehanizmima za ljudska prava i relevantnim nosiocima mandata o nacionalnom sprovođenju standarda o ljudskim pravima, i Vodećim principima UN o internoj raseljenosti, i preduzimaju relevantnih kontinuiranih aktivnosti u vezi sa komunikacijama, preporukama i presudama koje proizlaze iz ovih mehanizama;
- Izveštavanje pred javnosti o stanju ljudskih prava interno raseljenih lica (IDP) u državi, uključujući i saopštenje putem medija.

Kada, u okviru mandata Nacionalne institucije za ljudska prava (NHRI) treba pružiti pravnu pomoć i postupati po žalbama:

- Pružanje pravne pomoći interno raseljenim licima (IDP) o njihovim pravima i olakšanje njihovog pristupa pravdi, pravnim lekovima i reparaciji;
- Postupanje po žalbama o ljudskim pravima interno raseljenih lica (IDP) u skladu sa regionalnim i međunarodnim standardima, kao i Vodećim principima UN o internoj raseljenosti;
- Pokretanje sudskih postupaka, podnošenje amicus curiae, angažovanje i podržavanje strateških sudskih postupaka i obraćanje Ustavnom sudu, i bilo kom drugom nadležnom sudu, ili

organima koji se bave rešavanjem žalbi na nacionalnom i međunarodnom nivou kako bi se pomoglo u ispunjavanju ljudskih prava interno raseljenih lica (IDP).

Promovisanje i unapređenje znanja o ljudskim pravima i podizanje svesti javnosti:

- Informisanje interno raseljenih lica (IDP) o njihovim ljudskim pravima i olakšavanje njihovog pristupa informacijama, uključujući multidisciplinarnu i psihološku podršku;
- Podizanje svesti široke javnosti o ljudskim pravima interno raseljenih lica i njihovoj situaciji u nacionalnom kontekstu;
- Promovisanje, angažovanje i sprovođenje aktivnosti obučavanja o ljudskim pravima interno raseljenih lica (IDP) kod svih relevantnih nacionalnih zainteresovanih strana, uključujući civilne službenike; stručnjake sprovođenja zakona; pravosuđe i druge pravne stručnjake; civilno društvo; zaštitnike ljudskih prava; medijske aktere; i širu javnost.

Saradnja sa relevantnim akterima:

- Saradnja sa državnim i lokalnim državnim vlastima, interno raseljenim licima (IDP) i domaćim zajednicama; civilnim društvom i zaštitnicima ljudskih prava;
- Saradnja sa regionalnim i međunarodnim zainteresovanim stranama, uključujući međunarodne organizacije; Nacionalne institucije o ljudskim pravima (NHRI) u drugim jurisdikcijama, uključujući mreže Nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRI), kao što su Evropska mreža nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI) i Globalna alijansa za nacionalne institucije za ljudska prava (GANHRI);
- Razvijanje zajedničkih aktivnosti usmerenih na unapređenje i zaštitu ljudskih prava interno raseljenih lica (IDP);
- Kada je korisno olakšati pristup teritoriji izvan državne kontrole, saradivati sa civilnim društvom, međunarodnim organizacijama i/ili Nacionalnim institucijama za ljudska prava (NHRI) u drugim jurisdikcijama.

Ova deklaracija je prvenstveno sastavljena od strane članova Evropske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI), koji su radili na ljudskim pravima Interno raseljenih lica (IDP), i učestvovali na sastanku Evropske mreže nacionalnih institucija za ljudska prava (ENNHRI) u Kijevu, Ukrajini, o ulozi nacionalnih institucija za ljudska prava (NHRI) u promovisanju i zaštiti interno raseljenih lica (IDP) tokom (nakon) konfliktnih situacija (april 2018. godine). To će doprineti efikasnom sprovođenju akcionog plana više zainteresovanih strana za unapređenje prevencije, zaštite i rešavanja za interno raseljena lica (IDP) 2018-2020, lansiran prilikom 20. godišnjice Vodećih principa UN o internoj raseljenosti.